

Efraín Foglia: «Gran part de les eines tecnològiques que utilitzem han estat dissenyades per a la guerra»

Setembre organitza una xerrada sobre bots en el marc del Festival Protesta de cinema de crítica social

Efraín Foglia en un moment de la xerrada sobre bots | Àngel Amargant

Un any més, Setembre va col·laborar amb el Festival Protesta de cinema de crítica social amb la xerrada «Bots, els nous organismes de la societat xarxa» a càrrec d'Efraín Foglia, dissenyador, investigador i membre fundador de guifi.net. L'acte, que va incloure la projecció dels curtmetratges *5105*, *Historia de una fuga de Mauthausen* i *Chen Li*, va tenir lloc el passat dimarts dia 23 d'octubre a la llibreria Muntanya de Llibres de Vic.

Efraín Foglia, que treballa en la intersecció entre el disseny, l'activisme ciutadà i les tecnologies en xarxa, va plantejar la necessitat de qüestionar les finalitats per les quals es van crear determinades tecnologies i abordar-les des de criteris d'economia social i solidària. En aquest sentit, va destacar que la Segona Guerra Mundial, tema del primer curt que es va projectar, va ser el punt de sortida del disseny armamentístic i dels primers avenços tecnològics. Foglia va remarcar que «gran part de les eines tecnològiques que utilitzem han estat dissenyades per a la guerra». Si analitzem la història de la tecnologia, veurem que tots els mitjans electrònics que fem servir avui dia són fruit d'una inversió molt gran en guerra i que no és fins més tard que «els domesticuem».

Sara Blázquez i Efraín Foglia durant la xerrada sobre bots. Foto: Àngel Amargant

Foglia va parlar de diversos col·lectius i activistes que fan servir els mitjans electrònics com a eina de transformació social. Va destacar el treball de Heath Bunting, que es basa en crear sistemes oberts i democràtics a través de la modificació de les tecnologies de la comunicació i els sistemes socials. Un dels projectes de Bunting, borderXing, explora i documenta la viabilitat i els mètodes per travessar les fronteres dins la Unió Europea sense papers. Ricardo Domínguez, activista xicano, utilitza la tecnologia mòbil per a finalitats socials: facilita GPS que localitzen les patrulles policials a persones migrants que intenten creuar la frontera entre Mèxic i els Estats Units. Foglia va destacar que el primer a fer servir Internet per a fins socials va ser l'EZLN (Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional) i també va posar l'exemple de Las Patronas, dones que porten menjar a les persones que fan el duríssim trajecte en tren des de Mèxic fins als Estats Units i que s'organitzen principalment a través del programa de missatgeria instantània Whatsapp. També va explicar que el col·lectiu guifi.net va col·laborar amb els camps de refugiats del Sàhara amb un projecte per unir en xarxa diferents campaments i evitar que les persones s'haguessin de desplaçar. Per últim, va parlar de la tasca que realitza amb mobilitylab, una plataforma creada per Foglia i Jordi Sala el 2011. Els projectes de mobilitylab es basen en el disseny d'eines de comunicació alternativa per tal d'utilitzar-les com a eina social. És a dir, s'apropien d'eines per fer-

les servir en el camp de l'activisme, l'educació o la informació.

En aquest context, Foglia va assenyalar el paper clau dels bots, programes informàtics que realitzen tasques automàtiques a Internet i que van ser creats amb un objectiu molt concret: manipular i generar estats d'opinió en processos electorals. «El país més poderós del món, Estats Units, es va decantar cap a un candidat com a conseqüència de les notícies falses generades per bots». Un cop escampada la notícia falsa sobre que el Papa donava suport a Trump, «no va servir de res que el mateix Vaticà desmentís la notícia, a la gent tant li va fer». En termes generals, va assegurar Foglia, sense les persones els bots no tindrien sentit. Així doncs, «les notícies falses o *fake news* serien el producte del bot, un programa que es dissenya perquè difongui un missatge determinat». Foglia creu que hi ha un problema greu de veracitat informativa i que té a veure amb el lloc d'on traiem la informació: «La gent s'informa sobretot a través de Facebook i de Whatsapp, que és propietat de Facebook». Per això, segons Foglia, és tan important verificar les fonts, tot i que «degut a l'enorme flux d'informació ningú no ho fa, ni tan sols els periodistes».

Efraín Foglia durant la xerrada «Bots, els nous organismes de la societat xarxa». Foto: Àngel Amargant

Fa aproximadament un any, des de mobilitylab es van proposar de dissenyar «un bot que faci el bé». Aquesta idea es va concretar en el projecte tecnològic Boton, un bot per a sistemes de missatgeria que genera alertes tant en l'espai digital com en l'espai físic per a casos d'emergència com terratrèmols, assetjament sexual o desnonaments. És una coproducció entre Barcelona i Mèxic que té com a objectiu enviar missatges d'alerta a uns destinataris concrets. Segons Foglia, la idea era poder segmentar la informació en casos d'emergència. A diferència de les xarxes socials més utilitzades en situacions de crisi, el projecte Boton no és un canal obert. Foglia va explicar que hi ha situacions en què interessa que la informació només arribi a un segment determinat de la població. Per exemple, va concretar, la informació és millor que no arribi a la policia si la persona que està en perill es troba en situació irregular o hi ha un desnonament. El projecte Boton funciona a través d'una aplicació: la persona selecciona la problemàtica (alerta d'assetjament, terratrèmol o desallotjament), la modalitat (text, localització o àudio); a continuació, un missatge sonor arriba a una ràdio en freqüència FM i, per últim, salta una alarma que actua com a mètode dissuasiu al carrer on té lloc l'emergència. El projecte, doncs, serveix per organitzar equips de treball per rescatar persones en situacions de risc. S'han fet proves pilot al barri del Raval de Barcelona, on s'intenta alertar de situacions de violència a zones properes als narcopisos.

La xerrada a la Muntanya de Llibres forma part del cicle d'actes emmarcats dins el Festival Protesta de cinema de crítica social que ha tingut lloc a Vic del 19 al 28 d'octubre. En aquesta sisena edició, el tema central ha estat la transformació de la societat arran de l'ús de les noves tecnologies, Internet i les xarxes socials.

Públic a la xerrada d'Efraín Foglia. Foto: Àngel Amargant